

KOLMAPÄEV,
MÄRTS 18,
2009

GOD SAVE THE QUEEN

WHITE
CUBE
**Marcus
Harvey**
White Riot

Arvustab:
**Margus
Tamm**

Proloog. Kohalikku klatši: Saatchi ja Väike Saatchi

Charles Saatchi läks mõned aastad tagasi tülli Young British Art kunstnikega, ja eriti oma pikaajalise sõbra Damien Hirstiga isiklikult. Põhjuseks väidetavalt erimeelsused selle üle, kui suur oli kellelgi roll YBA edu juures. Seepeale müüs Damien Hirst mõned oma tööd kunstioksjonitel suure raha eest maha ja tegi seda ise, ilma Saatchi vahenduseta. Üldiselt loetakse Ühendkuningriigis seda, kui kunstnik oma tehinguid galeristiga ei kooskõlasta, enesetapuks. Kuid Hirst võis seda endale lubada ning siinses kontekstis oli tegemist selge kindaviskamisega, et mitte öelda ränga solvanguga. Saatchi teatas vastuseks, et YBA on teda ära tüüdanud ning ta ei soovi osta enam ühtegi ühegi YBA kunstniku tööd. 2004. aastal põles maani maha Mymarti laohoone, kus Saatchi hoidis oma YBA kollektsiooni. Tules hävis hulk ikoonilisi teoseid, muuhulgas Tracey Emiini „Everyone I Have Ever Slept With 1963–1995“ (kus oli ka Charles Saatchi portree). Charles võttis seda märgina, et YBA ja tema teed on määratud lõplikult lahku minema ning müüs allesjäänud YBA tööd, mille hind oli tulekahju järel tõusnud täiesti uuele levelile, maha. Enamiku töid ostis üks ärimees, kellele kuuluvad White Cube galeriid ning keda sellest ajast hakati tundma Väikese Saatchina.

See polnud siiski veel kõik. Et vint täielikult üle keerata, nõustus Charles Saatchi hakkama saatejuhiks *reality*-telemängule „Saatchi's Best of British“, kus hulga võistlejate hulgast sõeluti välja „staarkunstnik“. Ja ka see polnud veel kõik. Läänud aasta lõpus avas Saatchi oma galerii uues kohas ja veelgi suuremates ruumides ning eksponeerib seal põhimõtteliselt mitte-briti kunsti. Esimene näitus oli Hiina kaasaegsest kunstist, praegu on seal avatud näitus Lähis-Ida kaasaegsest kunstist. Galerii sissepääs on tasuta. Avanäitus sai kriitikutelt suhteliselt negatiivse vastuvõtu, mispeale Saatchi galerii arendusjuht Rebecca Wilson teatas Reutersile, et „uue galerii sihtgrupp ongi pigem tavakülastajad, mitte kunstikriitikud“.

White Cube

White Cube on paarist galeriist koosnev kett Londonis. See on hetkel enam-vähem kõige prominentsem eragalerii ning kui sul on näitus seal, siis see tähendab, et sa oled pildil. Galeriide interjäär on disainitud sõna otseses mõttes valgeks kuubiks, nii et see on nagu ruum ruumis, mõjudes ühelt poolt kontseptuaalse viitena kunstimaailma terminoloogiale, teisalt aga luues tõesti suurepärase, intiimse, kuid piduliku omaruumi, kus iga eksponeeritud töö pääseb maksimaalselt mõjule ning omandab juba iseenesest väarikuse ja sügavmõttelisuse. Esimene White Cube avati 1993. See oli väga väike ruum ning näitusestrateegiaks oli eksponeerida alati vaid ühte, eeldatavalt olulist tööd, kontsepti järgi ei kutsutud ühtegi kunstnikku esinema mitu korda. *One and only*. 2006. aastal avati suuremates ruumides galerii Hoxton Squarel ning algest ühe teose eksponeerimise ja ainult üks kord esinemise kontseptist loobuti.

Marcus Harvey

Marcus Harvey on elav klassik, YBA kunstnik, ning tema 1995 valminud „Myra“ – sadistliku lastetapja Myra Hindley portree, mis koosneb lugematutest lapsekäjelgedest – on üks briti uuema kunsti ikoone.

Ei saa öelda, et see teos mulle kunagi eriti huvitav oleks tundunud, kuid kindlasti on see skandaalne, see põhjustas avaliku pahameeletorni esmaeksponeerimisel ning veelgi suurema, rahvusvahelise ulatusega skandaali alles hiljuti, eelmisel aastal: siis, kui PM Gordon Brown tegi Pekingis VIP-peo ajal promo 2012. aasta Londoni olümpiamängudele. Nimelt oli Marcus Harvey „Myra“ sattunud peaministri selja taga luupiva Londonit tutvustava *showreel*'i sisse. Ning see tekitas huvitava küsimuse, et kas tõesti müüb Ühendkuningriiki oma olümpiamänge lastetapja abil. Ajakirjanikud said esitada selle huvitava küsimuse ilmselgelt kunstikaugele peaministrile ning fotograafid said huvitavaid pilte peaministrilt, sportlastest ja lastetapjast. Meedia tegi asjast suure numbri, avalik arvamus nõudis süüdlaste leidmist ning vallandamist, peaministri kantselei ning *showreel*'i kokku pannud montaažistuudio püüdis vastutust edasi-tagasi teineteisele veeretada, Londoni linnapea mõistis vahejuhtumi otseselt hukka, Gordon olla olnud endast väljas ning The Telegraphi andmetel „karjunud alluvate peale“, kuid vähese viivitusega saabunud ametlik vastus pressile oli siiski, et Myra eksponeerimine *showreel*'is näitab Briti Kuningriigis kehtivat eneseväljendusvabadust. Nii et loodetavasti saab Myra Hindleyt aastal 2012 näha koos olümpiarõngastega.

Marcus Harvey „White Riot“ White Cube Hoxton Square

Näituse nimi pärineb ansambli Clash 1977. aasta debüütsinglilt.

Näitusel on väljas:

1. „Maggie“ – Margaret Thatcheri ikooniline portree, millega teda esitleti tooride valimistel 1987 ning mis sedapuhku on kokku laotud dildodest, kolpadest, müntidest, padrunitest ja muust sarnasest. Kunstniku sõnul ei olnud tema eesmärgiks teha skandaali (see tal ka õnnestus, skandaali ei puhkenud), vaid tuua esile võimu seksuaalne iseloom ning viidata dildode abil Margaretis peituvale hämarale maskuliinsusele.

2. „Victoria“ – pronksist jalgpall, mille lössis voldid moodustavad häbeme kujutise. Kunstniku sõnul viitab see briti jalgpalli kadunud hiilgusele.

3. „Nike“ – konstruktsioon ristatud püsside ning WW II aegse tiivulise sõdurikiivriga.

4. „The Lord High Admiral“ – Winston Churchilli portreebüst punkariharjaga. Kujutis pole Harvey välja mõeldud, vaid pärineb 2000. aasta MayDay demonstratsioonilt, kus meelevaldajad asetasiid parlamendihooneesisel väljakul seisvale Churchilli kujule murumättast punkariharja (kujurüvetaja, endine sõjaväelane, muide, sai reaalse vanglakaristuse). Kunstniku sõnul tahtis ta selle teosega ikoonistada nii punk-kultuuri kui ka omaaegset peaministrit, sest mõlemad „kehastavad julgust astuda vastu tavanormidele“.

5. „Albus“ – poolabstraktne mustvalge maal. Kunstniku sõnul on see nimi, millega Roomlased nimetasid Briti saari ning maal kujutab endast britilikkuse ikooni – Doveri valgeid kaljusid halli taeva ja süngmusta mere vahel.

Marcus Harvey räägib intervjuus, et Saksa natsikiiver, dildod, Thatcher jne on tema jaoks eelkõige jõulised kujundid, ei muud. No tore on. Justkui oleks teda süüdistatud ebaeetilisuses. *Dream on*. Minu jaoks on need natuke väsinud kujundid. Keda see natsikiiver ikka loksutab. Simon Wiesenthali võib-olla ainult. Ja dildod. No tule eile meile.

Isegi kui võtta seda väljapanekut topeltiroonilisena, on see ikkagi nõrk. Võib-olla isegi veel nõrgem. Kui ma valutaksin südant briti kunsti pärast, siis ma puhkeksin nutma. Ja 45-aastane inimene (Marcus Harvey on sündinud 1963) võiks ju juba midagi nutikamat välja mõelda kui vana hea „popikoonidega“ mängimine ning „vastandite ühendamine“ ja seda veel eriti lääges briti („*punk royal*“) variandis. Ööök. Ja mis kuradi jalgpall?! Kui mind vähegi peaks morjendama briti kunsti maine, siis lükkaksin ma Harvey rongi ette ja paneksin galeriile tule räästasse. Et keegi ei näeks seda häbi, seda keskealist Briti Noort Kunsti, skandaalset kunstnikku „kakkümmend aastat hiljem“. Aga kuna minus puudub lojaalsus Kuningriigile, siis pakub see mulle omajagu õelat lõbu ja on *case study*’na huvitavgi. Ja kokkuvõttes kinnitab, et isatapatraditsioon on tegelikult äärmiselt humaanne, nii eutanaasia mõttes, enne kui isafiguurid seniilistuvad või hambutuks jäävad või oma ideaalid kaotavad.

